

Színek, formák béklyójában

- visszatekintés egy fél évszázados pályára -

Velényi Rudolf képzőművész-művésztanár 2015. december 19-én ünnepelte 75. születésnapját, s ez alkalomból nagyszabású kiállítást rendezett a debreceni Kölcsey Központ Bényi Árpád termében. Alkotói munkásságának legismertebb és legméltatóttabb darabjait mutatta be a tárlat, így a közönség könnyedén elmerülhetett abban a sajátos látásmódban, mely oly egyedivé tette a művészt kortársai között. A kiállítás másik fontos momentuma a múltidézés, visszatekintés a régi időkre, s ebből az apropóból beszélgettünk a művész úrral stílusokról, impressziókról, tanításról és a diákságról.

Tamus Elvira Viktória: *Több, mint öt évtizedes pályafutásának talán legmeghatározóbb állomása a Tóth Árpád Gimnázium volt, ahol húsz évig dolgozott művésztanárként. Milyen képek villannak föl Önben erről az iskolánkban eltöltött időszakról?*

Velényi Rudolf: A TÁG már diákként is része volt az életemnek, majd a főiskola elvégzése után, mint tanár tértem vissza. Maradtam is, egészen 1983-ig. S talán épp a „maradás” szóval tudnám a legérzékletesebben lefesteni ezt az érárt. Megfontoltabban éltünk, nem volt fluktuáció és szinte megállt az idő körülöttünk. Mindenkinek egy állása volt, ahol elkezdte a munkát, általában onnan is ment nyugdíjba. Statikusság jellemezte a tantestület összetételét is. Ez rendkívüli közösséget teremtett a tanárok körében, otthon éreztük magunkat a gimnázium falai között, melynek másik markáns ereje a rendkívüli diáksága volt. Egyre gyorsuló világunkban talán meg sem lehetne már valósítani azt a bizalmas viszonyt, mely akkoriban a tanár-diák kapcsolatokat jellemezte.

T.E.V.: *Beszéljünk egy kicsit a másik fontos állomásról, a Debreceni Orvostudományi Egyetem Galériájáról, mely a szabad gondolkodás és alkotás egyik szimbóluma volt a vezetése alatt.*

V.R.: 13 évig vezettem a DOTE Galériát, ez alatt 43 kiállítást rendeztünk, mely sok energiát és odafigyelést igényelt, kevés pénzért. Akkor valóban nagyobb kihívást jelentett kilógni, különbözni, tiltakozni, ezért a munkásságomat nyugodtan nevezhetjük művészetpolitikának. A Galéria kiállításai az egyedülállóságot és bátorságot képviselték, s ez az időszak egy tökéletes ívet írt le a magyarországi szocializmus éveiben. Olyan művészek anyagát mutattuk be, akik nem az akkor elfogadott és támogatott irányt követték, akik művészetükkel nem tetszésüknek, kritikájuknak, ellenállásuknak adtak hangot a műveiken keresztül.

T.E.V.: *Mi nyűgözi le a legjobban a művészeti stílusok váltakozásában, a formálódások folyamatában?*

V.R.: Az a jelenség, ahogy átkonvertálódnak egymásba, megőrzik az egyediséget, és mellé valami még újabbat hoznak. A 19-20. század művészete számomra a legizgalmasabb, ekkor már nagyon dinamikusan jöttek-mentek a stílusok, egymást erősítve tűntek elő újabb és újabb színek és formák az alkotók palettáján. Megjelenik a meghökkentés, mint cél, motiváló erő. A figyelemfelkeltés, az elmélkedésre serkentés válik a legmarkánsabb célkitűzéssé. A folyamat az impresszionizmussal indul: általánossá válik a „plein air” (vagyis nyílt levegő), a szabadban való festés, hogy a természetes szórt fény által élethűbb legyen a reflexszínek megjelenítése. Milyen formabontó lendület lehetett, hogy a Vermeer-féle iskolafestészet helyett az alkotók kimentek a szabad ég alá!

T.E.V.: *A korábban a műértő elit kiváltságának számító tárlatlátogatás, műalkotás-vásárlás egyre jelentősebb mértékben kiterjed a hétköznapi emberek világába is. Ennek legkézzelfoghatóbb példája az említett street art műfaja. Tudatosan tesszük fogyaszthatóbbá a művészetet? Vagy itt kapcsolódik össze művészet és marketing?*

V.R.: A reklám szerepének felismerése az utóbbi évtizedek egyik legfontosabb jelensége. Ezer példát említhetnénk, hiszen lépten-nyomon újabb marketingfogásokba botlunk, nem tudjuk kikerülni őket. A klasszikus értelemben vett kiállítások nem veszítették el a szerepüket, csupán elősegítették egy sokkal inkább a tömegeknek szóló műfaj megjelenését is. A modern dolgok kézzelfoghatóbbak, látványosabb a hatásuk, hiszen időben és térben is közelebb állnak hozzánk.

T.E.V.: *Hová fejlődhet még a modern művészet, van-e prognózis az alakulására?*

V.R.: Az alkotói fantázia határtalan. A fejlődés folyamatos, és hiszem, hogy mindig előremutató. Nehéz egyedül alkotni, ha ezt a nehézséget azonban kihívásként fogjuk fel, akkor mindig van tovább. A művész feladata, hogy megtalálja a még járatlan utakat, a tanaré pedig, hogy útravalóval szolgáljon az arra igyekvő fiatal nemzedéknek.

Tamus Elvira Viktória
2016. január 19.